

Nr 163.

Godkänd av första kammaren den 30 april 1920.

Godkänd av andra kammaren den 4 maj 1920.

*Riksdagens skrivelse till Konungen angående statens medverkan
för åstadkommande av samlingslokaler, avsedda att gagna
folkets samhällseliga behov och kulturella strävanden.*

(Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 16.)

(Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.)

Till Konungen.

Uti en inom riksdagen väckt motion har framhållits önskvärdheten däray, att utredning komme till stånd, huruvida och i så fall under vilka former och bestämmelser statsbidrag må kunna lämnas för uppförande av allmänna, för folkets samhällseliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lede brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem.

Riksdagen anser det för sin del ostridigt, att det särskilt i vissa landsbygder finnes kommuner, där en verklig brist råder på för alla tillgängliga samlingslokaler. I en tid, då samtliga medborgare utan åtskillnad hava rättighet att öva inflytande på alla samhällets angelägenheter, är det utan tvivel ett allmänt intresse av första rang att lämpliga samlingslokaler finnas till medborgarnas förfogande. Både den allmänna kulturnivån och ansvarskänslan gent emot samhället måste hållas så högt som möjligt, och dessa strävanden kunna i avsevärd grad gagnas genom

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 14 saml. Nr 163—165.

biblioteks- och föreläsningsverksamhet samt genom sammankomster, där allmänna ekonomiska och kulturella angelägenheter kunna avhandlas.

De landsbygder, som sakna samlingslokaler, äro företrädesvis avlägsnare belägna sådana; och det är i allmänhet just i dessa, som behovet av upplysning, folkbildning och samhällskänsla är som mest kännbart. Detta behov lär i sådana bygder svårligen kunna tillgodoses endast på ortsbefolkningens egen bekostnad. Man torde nämligen icke kunna bortse från, att såväl befolkningens som kommunernas ekonomiska bärkraft i flertalet fall är allra otillräckligast just i de bygder, där behovet av ifrågasvarande sociala och kulturella hjälpmedel är som allra störst och kännbarast. Det torde därför ej heller kunna förnekas, att det är icke blott ett ortsintresse utan ett verkligt samhällsintresse att i sådana missgynnade bygder dylika lokaler till ortsbefolkningens andliga höjande och samhällsliga trevnad må genom statens medverkan komma till stånd. Efter hand som det frivilliga folkbildningsarbetet vidgas kommer givetvis nämnda behov att ytterligare stegras. Å andra sidan skulle befrämjandet av motionens önskemål uppenbarligen giva folkbildningsrörelsen ett kraftigt stöd.

Vidtagandet av åtgärder i motionens syfte skulle otvivelaktigt bliva av stor betydelse för motarbetande av den flykt från landsbygden, som pågår och synes alltjämt vara i tilltagande.

Vid landskommunernas kongress i november 1919 redogjordes för ett förslag om att på frivillighetens väg genom samverkan mellan kommuner, föreningar och enskilda ordna frågan om samlingslokaler för landsbygdskommunerna i landet genom åstadkommande överallt i bygderna av s. k. bygdegårdar. Riksdagen har med intresse tagit del av detta förslag, vilket synes i hög grad beaktansvärt. Det torde måhända invändas, att det vore lämpligt att avvakta, hur denna rörelse kan komma att utveckla sig, innan en sådan utredning, som av motionären avses, igångsättes. Men otvivelaktigt synes vara, att om denna rörelse verkligen skall komma att omfatta hela landet, då bör åtminstone beträffande sådana orter, som ifrågasvarande motion avser, staten träda hjälpsamt emellan, enär vidkommande *dessa* orter ett särskilt samhällsintresse för åtgärders vidtagande föreligger, som måste tillgodoses alldeles oberoende av bygdegårdsrörelsen och dess möjliga utveckling.

Riksdagen anser, att det i nu förevarande avseende är av betydelse, att den politiska neutraliteten betonas — vilket även lär stå i överensstämmelse med motionärens syfte — och har riksdagen ansett sig böra uttryckligen ange detta i sin hemställan i ämnet.

Motionären har tänkt sig, att statsbidrag skulle utgå för ifrågavarande ändamål. Riksdagen har emellertid ansett det påkallat, att en blivande utredning har full frihet att pröva de olika former, som uti förevarande avseende må kunna anses lämpliga, och har därför i sin hemställan till Eders Kungl. Maj:t ansett sig böra utbyta det av motionären i dennes slutyrkande använda ordet »statsbidrag» mot »statens medverkan».

Slutligen vill riksdagen betona, att därest utredningen skulle giva vid handen, att den av motionären anvisade vägen med tilldelande av statsbidrag bör av statsmakterna beträdas, man av statsfinansiella skäl måste framgå på densamma med största försiktighet och varsamhet. Statens medverkan i form av ekonomiskt understöd bör således givas endast i mycket begränsad utsträckning och efter noggrann och allsidig prövning av i varje särskilt fall föreliggande omständigheter.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka former och bestämmelser statens medverkan må kunna lämnas för uppförande av allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhälleliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lida brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 4 maj 1920.

Med undersätlig vördnad.
